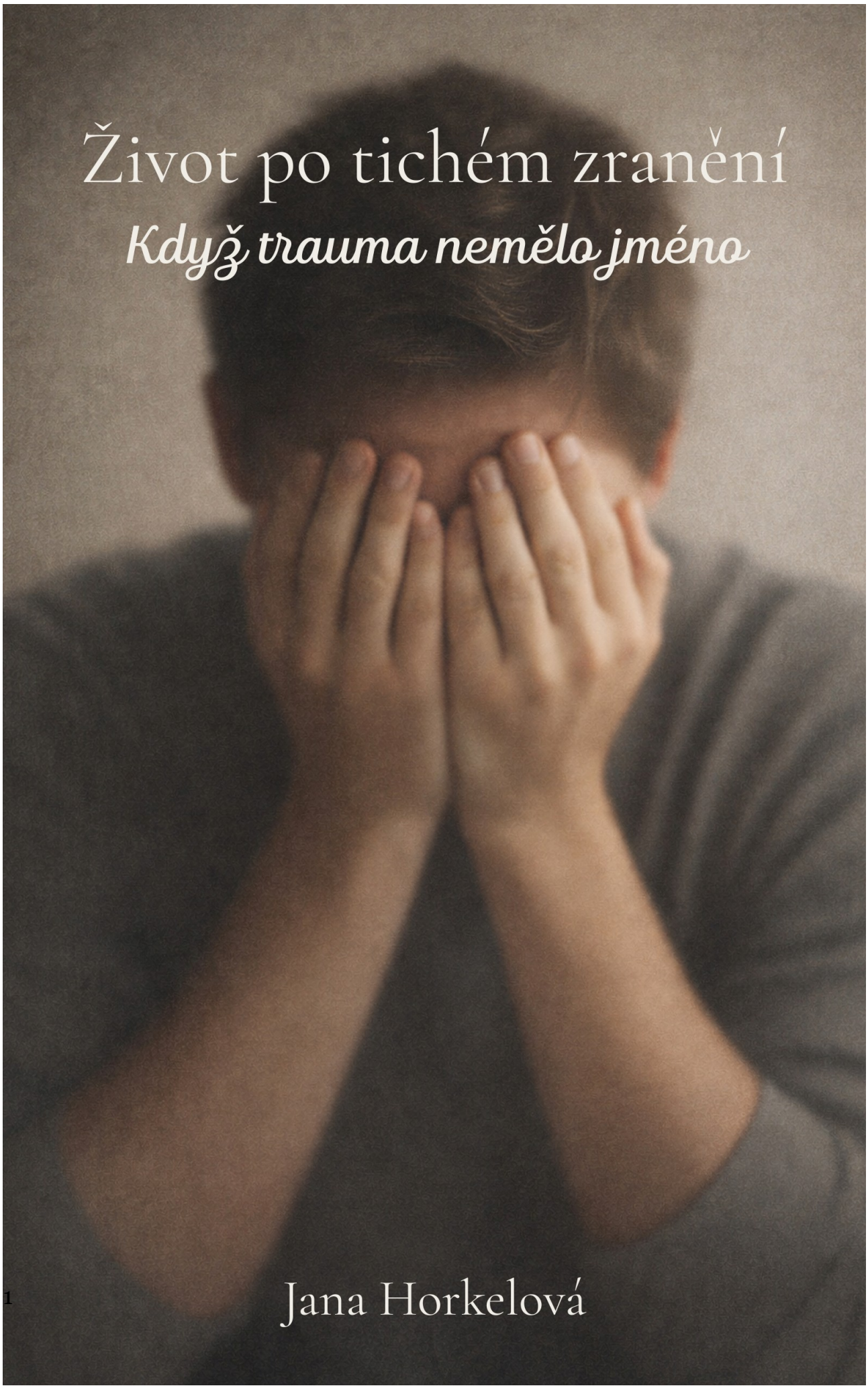

Život po tichém zranění
Když trauma nemělo jméno
Jana Horkelová

Obsah

Předmluva.....2
1. Úvodní ticho.....3
2. Když se bolest naučila mlčet.....10
3. Proč jsme si mysleli, že to není trauma.....22
4. Tělo si pamatuje i to, co mysl zapomněla.....31
5. Stud, vina a pocit, že jsem přehnaný.....41
6. Vztahy po tichém zranění.....54
7. Když jsme se naučili přežít místo žít.....63
8. Okamžiky, kdy něco prasklo.....72
9. Pojmenování, které přišlo pozdě, ale přece.....83
10. Smutek nad tím, co nebylo.....92
11. Křehkost jako nová forma síly.....100
12. Co pomáhá bez nátlaku.....111
13. Návrat k sobě není přímka.....120
14. Nový vztah k vlastní minulosti.....131
15. Život po tichém zranění.....136
16. Doslov pro čtenáře.....140
Doslov.....142
Právní upozornění k kopírování a užití.....144

Předmluva

Tato kniha vznikla z naslouchání tomu, co dlouho zůstávalo bez hlasu. Z ticha, ve kterém se nesla zkušenost mnoha lidí, aniž by pro ni existovala slova.

Jsou bolesti, které se neodehrály v jednom okamžiku. Neměly svědky ani dramatický začátek. Nezanechaly viditelné stopy a často ani jasnou vzpomínku. Přesto se usadily hluboko. V těle, v dechu, ve vztazích, v tom, jak člověk stojí ve světě a jak se dívá sám na sebe.

Mnozí z nás se naučili fungovat dřív, než se naučili cítit. Přizpůsobit se, být spolehliví, zvládat. Naučili se být vděční za to, co bylo, a mlčet o tom, co chybělo. A tak vznikl zvláštní rozpor: život, který zvenčí působil v pořádku, a vnitřní krajina plná napětí, prázdna nebo studu. Ne proto, že by se něco pokazilo, ale proto, že některé zkušenosti nikdy nedostaly prostor.

Tato kniha není výkladem ani návodem. Nevede k cíli a neslibuje proměnu. Je spíš místem, kde můžeš na chvíli zpomalit a přestat na sebe tlačit. Prostorem, kde není potřeba nic dokazovat, nic vysvětlovat ani obhajovat. Jen být s tím, co

je, takové, jaké to je.

V textu se objevují výpovědi lidí, kteří jsou smyšlení, ale jejich prožívání může být až bolestně povědomé. Jejich hlasy nejsou příklady ani poučením. Jsou připomínkou, že zkušenost tichého zranění není ojedinělá, i když se tak často cítila. Že to, co se zdálo osobní a osamělé, má své místo v širším lidském příběhu.

Součástí knihy jsou také krátké dechové pauzy. Ne jako cvičení, která by bylo třeba zvládnout, ale jako nabídka zastavení. Můžeš je přijmout, můžeš je přeskočit, můžeš si je jen přečíst. Dech tu není nástrojem změny, ale jemným způsobem, jak zůstat v kontaktu se sebou v okamžiku, kdy je toho dost.

Tuto knihu můžeš číst
pomalu. Můžeš ji kdykoli
odložit.
Můžeš se k ní vracet nebo ji nedočíst vůbec.

Není určena těm, kteří hledají rychlou odpověď nebo jasný postup.
Je určena těm, kteří cítí, že něco bylo těžké, i když to dlouho nemělo jméno.

Pokud se v některých řádcích poznáš, stačí
to. Tímto setkáním už se něco děje.

1. Úvodní ticho

Ticho nebývá prázdné.Často je plné věcí, které se nikdy neřekly, protože pro ně nebyla slova, čas ani
bezpečí. Je to ticho, které se naučilo být nenápadné. Nechce rušit, nechce obtěžovat. Jen zůstává. A čeká.

Existují zranění, která neměla jméno. Nevznikla jedním výkřikem ani jednou událostí. Nepřišla náhle. Spíš se ukládala po malých vrstvách, den za dnem, v situacích, které se zdály obyčejné. V přehlížení. V chladu, který nebyl otevřeně krutý. V nepřítomnosti, která se nedala vyčíst. V tlaku, který byl považován za normální. V tichu, které nikdo neoznačil za problém.

Mnoho lidí se v takovém tichu naučilo žít. Naučili se přizpůsobit, zmenšit se, zrychlit nebo naopak ztuhnout. Naučili se reagovat správně, dřív než vůbec zjistili, co cítí. A protože nic „vážného“ se nestalo, naučili se také pochybovat o sobě. O tom, zda mají právo na bolest. Zda si vůbec mohou dovolit zastavit se a podívat se zpátky.

Tato kniha začíná právě tady. Ne vysvětlením, ale dovolením. Dovolením číst pomalu. Dovolením knihu kdykoli zavřít. Dovolením vracet se nebo nevracet. Není potřeba souhlasit se vším, co následuje. Není potřeba se v každé větě poznat. Stačí, když se tu můžeš na chvíli usadit, bez tlaku na pochopení nebo změnu.

Ne každému je tato kniha určena. Není pro ty, kteří chtějí rychlou odpověď, jasnou strukturu nebo návod, jak být lepší verzí sebe sama. Je pro ty, kteří cítí, že něco bylo těžké, i když to dlouho nemělo jméno. Pro ty, kteří žili dál, fungovali, a přesto v sobě nesli zvláštní napětí, prázdno nebo stud, kterému nerozuměli.

To, co následuje, není cesta ven. Je to spíš návrat blíž. K sobě. K tělu. K příběhu, který se odehrával tiše a bez svědků. Ne proto, aby byl znovu prožíván, ale aby mohl být konečně viděn.

Lenka P.

Dlouho jsem měla pocit, že se dívám na život přes sklo. Všechno bylo slyšet tlumeně, barvy byly méně výrazné, doteky vzdálené. Fungovala jsem. Chodila jsem do práce, smála se na správných místech, říkala, že jsem v pořádku. A přitom jsem měla neustále stažené hrdlo, jako bych zadržovala něco, co nesmí ven.

Nikdy se mi nestalo nic, co by se dalo nazvat traumatem. Nikdo mi neublížil. Nikdo mi neřekl, že nejsem dost. Jen tu byla zvláštní únava, která neodcházela. Pocit, že jsem pořád o krok pozadu, i když jsem se snažila. Když jsem byla sama, nevěděla jsem, co se sebou. Když byli kolem lidé, byla jsem napjatá, abych byla správná.

Pamatuji si večery, kdy jsem seděla na gauči a měla pocit, že se rozpadám zevnitř, ale navenek to nebylo vidět. Říkala jsem si, že přeháním. Že bych měla být vděčná. Že ostatní to mají horší. A tak jsem se naučila mlčet i sama před sebou.

Taková svědectví nejsou výjimkou. Jsou tichým podhoubím mnoha životů, které působí stabilně, ale uvnitř nesou dlouhodobé napětí. Tiché zranění často nevzniká z toho, co se stalo, ale z toho, co chybělo. Z nepřítomného zájmu. Z pocitu, že není prostor na slabost. Z nutnosti přizpůsobit se dřív, než se člověk mohl opřít o sebe.

V dalších kapitolách se budeme k tomuto tichu vracet z různých stran. Ne proto, abychom ho rozbili, ale abychom mu dali tvar. Slova, která nepůsobí jako soud, ale jako opora. Tempo, které dovoluje zůstat. A prostor, ve kterém nic nemusí být hned pochopeno.

Pokud máš pocit, že je toho na tebe teď dost, můžeš se tady zastavit. Ticho počká.
Kniha taky.

Ticho, o kterém mluvíme, není klid. Je to stav neustálé připravenosti. Tělo je bdělé, i když nic nehrozí. Mysl je zaměstnaná, i když není důvod. Člověk si zvykne vnímat svět skrze drobné signály, změny nálad, náznaky odmítnutí. Ne proto, že by byl přecitlivělý, ale proto, že se kdysi naučil, že bezpečí není samozřejmé.

Takové ticho se často rodí velmi brzy. Ne jako reakce na jednorázovou událost, ale jako odpověď na prostředí, kde nebylo místo pro celé spektrum pocitů. Kde bylo důležitější být hodný než pravdivý. Kde se emoce tlumily, přehlížely nebo zlehčovaly. Kde nebyl prostor ptát se, co se děje uvnitř, protože odpověď by byla nepohodlná.

Dítě v takovém prostředí rychle pochopí, co je žádoucí. Naučí se číst nálady, odhadovat očekávání, přizpůsobovat se. Naučí se potlačit to, co by mohlo narušit rovnováhu. Ne proto, že by chtělo manipulovat, ale proto, že chce zůstat v kontaktu. Chce patřit. Chce být přijato.

A právě tady vzniká první trhlina. Neviditelná, ale zásadní. Část prožívání je odložena stranou, aby celek mohl fungovat. Nejde o vědomé rozhodnutí. Je to tichý, tělesný proces. Něco se stáhne. Něco se zadrží. Něco se naučí čekat.

V dospělosti se tento mechanismus často projeví jako zvláštní rozpor. Člověk může mít práci, vztahy, zázemí. Může být vnímán jako schopný, spolehlivý, klidný. A přesto cítí, že je od sebe oddělený. Že se pohybuje světem, aniž by se ho skutečně dotýkal. Že žije podle pravidel, která nikdy vědomě nepřijal.

Tiché zranění se málokdy hlásí o pozornost hlasitě. Spíš se ozývá drobnými signály. Neustálou únavou, která nemá jasnou příčinu. Pocitem vnitřního tlaku, i když je vše v pořádku. Obtížemi s odpočinkem. Napětím v těle, které nelze uvolnit

vůlí. Studem, který se objeví dřív, než člověk pochopí proč.

Často přichází i pochybnost. Možná si to vymýšlím. Možná jsem jen slabý. Možná bych měl být vděčnější. Tato vnitřní řeč není náhodná. Je pokračováním ticha, které kdysi vzniklo. Je způsobem, jak si udržet kontrolu nad něčím, co bylo dlouho nepojmenované.

Tato kniha nebude po tobě chtít, abys toto ticho prolomil silou. Nebude tě vést k tomu, abys se ponořil do minulosti, pokud na to nebudeš mít kapacitu. Nabízí jiný pohyb. Jemnější. Pomalejší. Takový, který začíná uznáním toho, že ticho mělo svůj důvod. Že vzniklo jako ochrana, ne jako chyba.

Možná při čtení některých řádků ucítíš odpor. Možná se objeví únava nebo nutkání knihu zavřít. I to je součástí procesu. Tělo reaguje dřív než mysl. A někdy stačí si toho všimnout, aniž by bylo nutné pokračovat.

Úvodní ticho není prázdným prostorem před něčím důležitějším. Je samo důležité. Je místem, kde se můžeš na chvíli zastavit a zjistit, co se v tobě děje právě teď. Bez tlaku na změnu. Bez nutnosti porozumět všemu.

Pokud tu zůstaneš, budeme se v dalších kapitolách dotýkat různých podob tohoto ticha. Budeme se dívat na to, jak vzniká, jak se ukládá do těla, jak ovlivňuje vztahy i obraz sebe sama. Ne proto, abychom ho odstranili, ale abychom mu postupně dovolili být slyšeno.

A pokud se rozhodneš pokračovat jindy, je to v pořádku. Ticho, ze kterého tato kniha vychází, má trpělivost.

Někteří lidé popisují tento stav jako vnitřní mlhu. Ne ostrou bolest, spíš rozostření. Věci se dějí, dny plynou, ale něco zůstává oddělené. Radost je tlumená, smutek nejasný. Emoce se objeví a hned zase zmizí, jako by neměly kde zůstat. Člověk si pak může připadat necitlivý, chladný nebo prázdný, i když ve skutečnosti je spíš dlouhodobě přetížený.

Ticho se tak stává způsobem přežití. Učí tělo šetřit energii, stahovat se, nevyčnívat. Učí mysl hledat vysvětlení, která dávají smysl, i když bolí. Učí srdce držet se zpátky, protože otevřenost kdysi nebyla bezpečná. Nic z toho nevzniká ze slabosti. Vzniká to z inteligentní snahy zůstat v kontaktu se světem, který nebyl vždy vstřícný.

Často se stává, že lidé s tichým zraněním jsou velmi vnímaví k druhým. Dokážou číst nálady, reagovat na potřeby, být oporou. Navenek působí klidně, vyrovnaně, někdy až nenápadně. Uvnitř ale drží mnoho věcí pohromadě silou, o které sami nevědí. A právě tato síla se časem může stát zdrojem vyčerpání.

Vnitřní napětí nemusí mít jasný směr. Může se projevit jako neklid v těle, který se nedá pojmenovat. Jako tlak na hrudi bez konkrétní myšlenky. Jako pocit, že je potřeba něco udělat, ale není jasné co. Tyto stavy bývají často mylně považovány za selhání nebo neschopnost zvládat běžný život. Ve skutečnosti jsou stopou dlouhodobého přizpůsobení.

Ticho má i svou řeč. Mluví skrze tělo, skrze drobné reakce, skrze únavu, která nepolevuje ani po odpočinku. Mluví skrze vztahy, ve kterých se člověk ztrácí nebo naopak drží příliš pevně. Mluví skrze vnitřní hlas, který je přísný a málokdy spokojený. Tento hlas často nevznikl uvnitř. Byl převzat. A zůstal.

V úvodním tichu není cílem tento hlas umlčet. Ani ho nahradit jiným. Jde spíš o to ho zaznamenat. Všimnout si, kdy se ozývá. Jaký má tón. Co po tobě chce. Už samotná pozornost může vytvořit malý prostor, ve kterém se něco uvolní, aniž by se muselo měnit.

Možná si při čtení začneš všímat vlastního těla. Možná ucítíš napětí, možná únavu, možná nic. Všechny tyto reakce jsou v pořádku. Nejsou známkou toho, že bys měl pokračovat nebo přestat. Jsou jen informací o tom, jak na tebe text působí v této chvíli.

Úvodní ticho není zkouškou. Nikdo tu nehodnotí, jak čteš, co si pamatuješ nebo co cítíš. Je to pozvání k setkání. Ne se vzpomínkami, ale se sebou tak, jak jsi právě teď. Bez tlaku na minulost. Bez očekávání budoucnosti.

Jakmile budeš připraven, další kapitoly půjdou blíž ke konkrétním podobám tichého zranění. Budou mluvit o tom, jak se bolest učí mlčet, jak se skrývá v běžnosti a jak se postupně zapisuje do života. Ne proto, aby tě zahltily, ale aby nabídly porozumění tam, kde dlouho bylo jen ticho.

Zatím můžeš zůstat tady.
V prostoru, kde nic nemusí být
vyřešeno. Kde stačí dýchat tak, jak to
právě jde.

Úvodní ticho není místem, kde by se mělo něco stát. Nečeká se tu na zlom ani na pochopení. Je to spíš stav, ve kterém se člověk může poprvé přestat hlídat. Nemusí vědět, co cítí. Nemusí mít jasno. Nemusí být připravený jít dál. Stačí, že tu je.

Mnoho lidí si v tomto tichu poprvé dovolí všimnout si drobných věcí. Jak sedí. Jak dýchají. Jak jsou unavení. Jak rychle se v nich objevuje nutkání pokračovat, pochopit, vyřešit. I tohle nutkání má svou historii. Vzniklo tam, kde nebyl prostor zůstat. Kde bylo potřeba reagovat, přizpůsobit se, jít dál, i když něco uvnitř zůstávalo pozadu.

Tiché zranění často nevzniká z nedostatku lásky v okázalém smyslu. Vzniká z nedostatku naladění. Z chybějícího zájmu o vnitřní svět. Z pocitu, že některé části prožívání jsou příliš, nebo naopak nedostatečné. Dítě si z takového prostředí neodnáší jasnou vzpomínku, ale tělesnou zkušenost. Způsob, jakým se stáhne ramena. Jak zadrží dech. Jak se naučí být o krok napřed, aby předešlo napětí.

V dospělosti pak může být těžké poznat, odkud tento pocit pochází. Minulost se jeví jako normální. Nic zásadního nechybělo. A přesto je tu cosi, co neustále tlačí. Jako by život probíhal v režimu, který nikdy nebyl zvolen, ale byl přijat bez otázky. A právě tato bezotázkovost je jedním z nejtišších otisků raného zranění.

Úvodní ticho je pozváním tyto otázky zatím nepokládat. Nehledat příčiny. Nevracet se silou zpět. Jen si dovolit zaznamenat, že něco existuje. Že to má tvar, váhu, tempo. Že to není chyba, ale stopa.

Možná se v tobě objeví odpor. Možná únava. Možná pocit, že bys měl číst rychleji nebo že bys tu neměl zůstávat. I to patří k tomuto místu. Ticho často vyvolává neklid, protože v něm mizí obvyklé opory. Výkon, tempo, cíl. Zůstává jen kontakt. A ten může být nezvyklý.

Tato kapitola není vstupní branou, kterou je třeba projít. Je spíš prahem, u kterého se můžeš zastavit. Rozhlédnout se. Rozhodnout se, zda chceš pokračovat teď, později, nebo vůbec. Nic z toho není špatně.

V dalších kapitolách se budeme přibližovat konkrétnějším podobám tichého zranění. Budeme mluvit o tom, jak se bolest učí mlčet, jak se normalizuje, jak se ztrácí jazyk pro vlastní prožívání. Půjdeme blíž k tělu, ke vztahům, k

okamžikům, kdy už ticho nejde udržet. Ale tady, na začátku, ještě není kam spěchat.

Pokud máš pocit, že je toho dost, můžeš knihu
zavřít. Pokud cítíš zvědavost, můžeš pokračovat.
Pokud necítíš nic, i to je v pořádku.

Úvodní ticho nevyžaduje
odpověď. Jen dovoluje být.

Klidový
prostor
dechové
zastavení

Toto zastavení je tu jen jako
možnost. Není potřeba ho dělat celé
ani správně.

Pokud chceš, můžeš si na chvíli všimnout svého
dechu. Neměň ho. Nech ho být takový, jaký je právě
teď.

Možná je
vysoko. Možná
je mělčí.
Možná si ho sotva všimneš.

Zkus si jen všimnout, kde v těle se dech nejvíc
připomíná. V hrudi, v břiše, v ramenou.
Nebo jen jako lehký pohyb, který přichází a odchází.

Není potřeba nic
uvolňovat. Není potřeba
se uklidnit.
Není potřeba dojít k pocitu klidu.

Pokud se objeví napětí, nech ho být.

Pokud se objeví prázdno, i to je v pořádku.
Pokud se objeví myšlenky, nemusíš je sledovat.

Zůstaň tu jen tolik okamžiků, kolik je ti příjemné. Můžeš se kdykoli vrátit k běžnému rytmu.
Můžeš to kdykoli přerušit.

Ticho, které tu vzniká, nemusí nic změnit. Stačí, že tu na chvíli je.

2. Když se bolest naučila mlčet

Marie Z.

Doma se neplakalo. Ne proto, že by nebylo proč, ale proto, že to nemělo smysl. Když jsem byla smutná, řekli mi, že přeháním. Když jsem byla ticho, měli klid. Brzy jsem pochopila, že nejbezpečnější je nic necítit nahlas.

Pamatuji si, jak jsem jako malá seděla u stolu a sledovala dospělé. Byla jsem pořád ve střehu. Čekala jsem, kdy přijde povzdech, pohled, změna tónu. Nešlo o křik. Šlo o atmosféru. O pocit, že něco není v pořádku a že je mou povinností to spravit. Netušila jsem jak, ale snažila jsem se.

Dnes vím, že jsem se tehdy naučila mlčet. Nejen navenek. I uvnitř. Když přišla bolest, rychle jsem ji uklidila. Když přišla radost, držela jsem ji při zemi. Byla jsem hodná holka. A zároveň jsem se pomalu ztrácela.

Bolest, která se učí mlčet, nevzniká náhle. Nemá jasný začátek ani konec. Nevypadá dramaticky a málokdy si o ni někdo všimne. Vzniká v prostředí, kde nejsou emoce vítané, kde jsou pocity hodnoceny jako přehnané, nevhodné nebo obtěžující. Kde je důležitější, aby byl klid, než aby bylo pravdivo.

Dítě v takovém prostředí velmi rychle pochopí, co je potřeba udělat, aby zůstalo v kontaktu. Ne proto, že by bylo slabé, ale proto, že je závislé. Emoční přizpůsobení je formou přežití. Když není možné vyjádřit strach, smutek nebo vztek, tělo si najde jiný způsob, jak zůstat v bezpečí. Stažení. Mlčení. Přizpůsobení.

Tichá bolest se často rodí tam, kde není otevřené násilí, ale dlouhodobé nevidění. Kde se nikdo neptá, co se děje uvnitř. Kde jsou potřeby bagatelizovány, protože někdo jiný to má horší. Kde je dítě chváleno za to, že „nezlobí“, „nevyžaduje“, „všechno zvládá“. Taková pochvala může znít jako ocenění, ale nese v sobě skryté poselství: buď nenápadný, buď snadný, buď ticho.

Postupně se bolest stává neviditelnou i pro toho, kdo ji nese. Člověk si zvykne neklást otázky. Nezastavovat se. Nepřemýšlet, co mu chybí. Naučí se fungovat v režimu, který považuje za normální, protože jiný nepoznal. A právě tato normalita je jedním z důvodů, proč je tiché trauma tak obtížné rozpoznat.

Petr K.

U nás doma se hodně mluvilo o povinnostech. O tom, co se musí. O tom, co je správné. Nikdo mi nikdy neřekl, že jsem špatný. Ale taky mi nikdo neřekl, že na mně záleží. Byl jsem spíš součást systému než člověk.

Když jsem měl strach, říkali mi, ať se vzchopím. Když jsem byl unavený, že nemám být líný. Naučil jsem se jít přes sebe. Dlouho jsem si myslel, že to je dospělost. Až později mi došlo, že jsem se vlastně nikdy nenaučil být v kontaktu se sebou.

Bolest, která se naučila mlčet, se často skrývá za výkonem. Za odpovědností. Za snahou být užitečný. Člověk se stane spolehlivým, někdy až nepostradatelným. A přesto v sobě nese prázdno, které neumí pojmenovat. Ne proto, že by byl nevděčný, ale proto, že jeho vnitřní svět nebyl dlouho brán vážně.

Důležité je říct, že v tomto procesu není vina. Dítě se nepřizpůsobuje proto, že by chtělo manipulovat nebo získat výhodu. Přizpůsobuje se proto, že chce přežít v emočním smyslu. Chce zůstat v kontaktu s těmi, na kterých je závislé. A pokud to znamená mlčet, mlčení se stane druhou přirozeností.

Ticho se pak přenáší do dospělosti. Do vztahů, kde je těžké říct, co člověk potřebuje. Do práce, kde je obtížné zastavit se. Do těla, které je stále připravené, i když není důvod. A protože tento způsob bytí vznikal pomalu, často není vidět jako zranění, ale jako charakterová vlastnost.

Tato kapitola není o hledání viníka. Není o rodičích, systému ani společnosti jako nepřáteli. Je o porozumění. O pochopení, že bolest, která se naučila mlčet, to udělala proto, aby ochránila něco důležitého. Vztah. Přijetí. Přežití.

Až v dalších kapitolách se budeme dívat na to, jaké má toto mlčení důsledky. Pro tělo. Pro stud. Pro vztahy. Tady zatím stačí vidět, že mlčení nebylo

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Život po tichém zranění**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.